

ПОЗДРАВНИ ГОВОР

**Академика Рајка Кузмановића, председника АНУРС-а,
на научном скупу „Економија данас – слободе,
конкуренција и субвенције“**

(Вишеград – Андрићград, 1. 9. 2016)

Поштовани учесници научног скупа,

Желим да вас поздравим као председник Академије наука и умјетности Републике Српске и да вам пожелим успјешан рад. Свесрдно подржавам вашу замисао да одржите научни скуп на тему „Економија данас – слободе, конкуренција и субвенције“, на којем ће се расправљати о врло актуелној проблематици чије је рјешавање ургентно. Скуп по трећи пут организује Универзитет у Источном Сарајеву, компетентна научна и образовна институција, а радове ће излагати еминентни стручњаци и научни радници.

С обзиром на глобални значај економије као области и пажљиво изабрану конкретну тему као што је данашња, те имајући у виду озбиљност и компетентност организатора, скуп има реалне могућности да дуго траје и да постане препознатљива регионална научна конференција. Зато је веома значајно што овај скуп има елементе међународне конференције и, као такав, лишен је сваког утицаја дневне политике и идеологије, а посвећен науци и струци. Увјерен сам да су сви учесници овог скупа дошли овдје да би, кроз своје радове, дали допринос стабилизацији и бржем економском развоју Републике Српске. Они немају никакав лични или економски интерес или други бенефит. Из тог разлога Академија наука и умјетности Републике Српске подржава овај скуп, као и друге сличне њему, којима је циљ развој науке, образовања и умјетности у сврху што бржег и квалитетнијег научног, културног и економског препорода.

Увјерен сам да ће овдје у Андрићграду и Вишеграду, поред Дрине, скуп компетентних људи, стручњака и научника, дати свој макар и скромни допринос који би омогућио да се у Републици Српској, ослањајући се што више на науку, превазиђе економско-финансијска криза. Неки ће рећи да је криза на измаку, али то није тачно. Не треба да нас заварavaju чињенице да је у прошлој и овој години у Републици

Српској порастао бруто домаћи производ за око 1,5 до 2%, и да је број запослених порастао (иако је стопа незапослености и даље релативно висока). Истовремено, неки други битни економски параметри су у паду или стагнирају. На примјер, већи је домаћи и инострани дуг, као и криза банкарског система, порастао је број стечајева, смањена су издвајања за неке битне области, као нпр. за високо образовање и науку. Данас се у Републици Српској за науку издваја свега 0,08% из домаћег бруто производа, док се у Словенији издваја око 2%, а у развијеним земљама Европе 3% и више. Такође, несхватљиво је низак проценат издвајања из буџета Републике Српске намијењен за науку и истраживање, који износи свега 0,14%.

Свима нам је добро познато који су узроци, а и какве су последице економско-финансијске кризе у Босни и Херцеговини и другим балканским земљама, па чак и у свијету. Знамо и гдје је настала та криза, која се у једном периоду овдје драстично одразила. Са друге стране, велике друштвене промјене подстакнуте процесом глобализације имале су негативне ефекте не само у политици, већ су се врло изражено рефлектовале и на економију. Стога се морамо прилагођавати новим условима. Нужно је схватити да живимо у времену у којем су класичне производне снаге добиле другачији друштвени третман, а наука је постала кључни фактор цивилизацијског развоја. Дакле, у производњу су ушле наука и технологија, као много моћније производне снаге од оних ранијих. Зато наука мора да буде интегрисана у систем, јер би у супротном на друштвену сцену изашао аматеризам са општом симплификацијом. Економија која се не прилагоди науци и новим технологијама, као ни међународној размјени капитала, у било којем облику и форми, осуђена је на локално таворење и преживљавање, јер, не заборавимо, да технолошко-информатичка револуција и глобална економија повезују свијет у јединствен систем.

На срећу, у нашој економији и институцијама Републике Српске има назнака повезивања домаћих и страних фактора, што већ пружа одређене резултате, као што је нпр. све већа заинтересованост инвеститора и економиста из Русије, Кине, Турске и др. Поред тога, постоје напори да се што више повежу теорија (наука) и пракса, што доказује и овај данашњи научни скуп, али и низ других скупова, као и онај који је недавно одржан на Јахорини или више скупова одржаних у организацији Академије наука и умјетности Републике Српске.

Очигледно је да се, ради опстанка и напретка наше економије, морамо држати свјетски провјерених фактора, метода и модела у

економији, али и у друштву као цјелини. Таква оријентација је нужна, јер свијет у којем живимо обилује парадоксима и противрјечностима, потресају га економске и политичке кризе, његову социјалну кохезију разарају експлоатација, дискриминација, самовоља и неправда. Борба за нови свјетски поредак, доминација, престиж, моћ и нова тржишта добијају планетарна обиљежја.

Поред међународног фактора којег, хтјели или не хтјели, морамо респектовати у економији, па и другим областима, постоји више битних домаћих питања о којима се мора још расправљати, које морамо разјаснити и прилагодити. На примјер, да ли још постоји буквално схватање преласка са планске на тржишну привреду? Да ли се проблеми својинских односа, као што је нпр. општа приватизација, правилно рјешавају? И на концу, да ли су проблеми домаће привреде у фокусу економске струке и науке? Тема данашњег скупа врло је блиска наведеном начину разматрања и рјешавања економских проблема, а скуп ће вјероватно отворити и нека нова питања.

Озбиљна и важна питања садржи тријада: слободе, конкуренција и субвенције, која представља предмет данашњег скупа.

– Слобода је предуслов нормалног човјековог битисања, али је такође и услов успјешне економије. У члану 1, тачка 4 Устава Босне и Херцеговине утврђује су **слобода кретања робе, услуга, капитала и лица**. А данас и сутра требало би дати одговор да ли се поменуте уставне одредбе остварују.

– Конкуренција је битан фактор у готово свим областима живота и један од основних принципа тржишне економије. Она подстиче и интензивира надметање у квалитету и количини материјалног или духовног богатства. И на ово питање конкуренције треба тражити одговор.

– Субвенције представљају механизам подстицаја у економској сфери, нарочито у оним областима које су подложне вишој сили, као што је нпр. пољопривреда. Очекује се одговор да ли данашње субвенције остварују своју улогу.

На крају ове бесједе битно је нагласити сљедеће: да би се економија опоравила и била успјешна мора постојати одговарајућа синтеза и спој између науке и праксе, као и спој међународне и домаће економије и тржишта. Јер ако изоставимо било који од наведена четири фактора, доћи ће до одређеног поремећаја. Уколико се ослонимо само на теорију, као резултат, добићемо апстрактне моделе. Ослонимо ли се само на праксу, добићемо аматеризам. Ако се ослонимо само на уски домаћи локалитет, добићемо изолацију. И на концу, ослонимо ли се само на међународну економију и политику, добићемо неоколонијализам. Економија мора да

буде добро осмишљена, организована, повезана и компатибилна са другим економијама. Зато од оваквих скупова и очекујемо да пронађу синтезу наведена четири фактора (теорија, пракса, домаћа и међународна економска политика). Овакви скупови морају да буду научна и теоријска основа и везивно ткиво и амалган у економији, као и путоказ властима и привредницима како да планирају стратегију развоја и како да је имплементирају. У свему томе имаћете пуну подршку Академије.

На крају, желим да изразим увјерење да ће овај скуп компетентних научника и стручних посленика, кроз 55 реферата, бацити нови сноп свјетла на економску проблематику у Републици Српској.

Х в а л а !